

Desiderium beatitudinis (inquit) virtute est in omnibus desideriis, sicut causa in effectu. Ratio etiam id suaderet: cum enim intentio ultimi finis, in communione: seu beatitudinis, sit volitus finis generalis, ejus influxus debet, virtualiter saltem, se extendere ad omnes voluntiones secundarias; sicut influxus primae & universalissima cause efficientis, ad omnes in universum effectus se extendit; influxus enim finis generalis, non minus deberet se extendere, quam influxus causa efficientis universalis.

21. Dices, ex hoc sequi nullum dari actum otiosum: Nam actus otiosus ille dicitur, qui caret fine, seu qui ad nullum finem ordinatur: At si omnis actio humana respiciat beatitudinem in communione, nulla erit quae caret fine, seu quae ad aliquem finem non ordinetur: Ergo nulla erit otiosa.

22. Sed nego sequelam, & ad ejus probationem dico, actum humanum non dici otiosum ex eo quod non ordinatur ad ultimum finem formaliter, sive ad beatitudinem in communione, sed ex eo quod caret fine aliquo particulari & intermedio, ab operante praestito.

23. Dico secundum: Homo in omni operatione humana agit, saltem virtualiter, propter aliquem finem ultimum materialem, seu in particulari, verum, vel apparentem. Ita communione docent nostri Thomistae, & sequitur evidenter ex dictis conclusione praecedenti, cum enim intentio sit appetitus efficax finis, & illum ut futurum & obtinendum respiciat, non potest ferri in rem communem, ut omnino abstractam a subiecto, sed solum in rem communem, ut in subiecto in quo revera potest existere, vel existimatur posse existere: Ergo quotiescumque homo intendit finem ultimum formaliter, seu bonum ut sic, & beatitudinem in communione, de facto vult aliquem ultimum in particulari, applicando talem rationem boni ut sic, seu beatitudinis in communione, alicui rei in particulari, hoc est Deo vel creatura, bono honesto, vel utili, aut delectabili; licet per affectum inefficacem & simplicis complacentiam, possit ferri circa rationem boni, ut sic, & beatitudinem in communione abstractam ab omni subiecto.

§. III.

Vtrum voluntas posset simul intendere plures fines ultimos totales & adaequatos?

24. Dico primo, voluntas non potest efficaciter appetere duos ultimos fines totales & adaequatos. Ita D. Thomas hic art. 5. & Theologi communione.

Probatur primo ratione quam habet in argumento sed contra: Ultimus finis adaequatus & totalis habet totaliter dominari voluntati: Sed implicat duos esse fines qui totaliter voluntati dominentur, & quibus totaliter voluntas subjiciatur & serviat, iuxta illud Christi Matth. 7. *Nemo potest duobus dominis servire*: Ergo repugnat dari plures ultimos fines totales & adaequatos.

25. Probatur secundo alia ratione quam habet in corpore eiusdem articuli: De ratione ultimi finis simpliciter est esse bonum perfectum, & satiavitum totius appetitus hominis: At si essent duo ultimi fines simpliciter, neuter esset bonum perfectum, quia unius desiceret quod alter haberet, neuter etiam totum appetitum satiaret, extra quemlibet enim aliud quippiam appeteret: Ergo repugnat dari duos ultimos fines simpliciter.

26. Probatur tertio: De ratione ultimi finis sum-

pliciter est quod omnia ordinantur ad ipsum, ipse vero ad aliud non ordinatur: Sed repugnat dari duo bona hujusmodi, nam vel unum ordinaretur, ad aliud, vel non? Si ordinaretur, jam esset bonum subordinatum, non ultimus finis. Si non ordinaretur ad aliud, istud jam non esset finis ultimus, utpote non subiectis omnia sua ordinationi: Ergo repugnat duplex ultimus finis simpliciter. Unde Gentiles qui plures Deos confingebant, rationem primae cause & ultimi finis inter eos dividabant, & unum pro uno bono largiendo, aliud pro alijs colebant: v.g. Martem pro re militari, Appollinem pro scientia, Venerem pro generatione, Cererem pro terra fecunditate, unumque ex illis Diis pro arbitratu suo alteri subiectiebant & subordinabant. Hinc Tertullianus in Apologetico, Romanorum superstitionem in eligendis Diis deridens, bellissime ait: *Apud vos de humano arbitratu divinitas penitatur: nisi homini Deus placuerit, Deus non erit, homo jam Deo propius esse debet*.

27. Dico secundum, potest aliquis tendere in duos ultimos fines adaequatos, si tendat in unum efficaciter & absolute, in aliud vero inefficaciter & secundum quid. Ita docent Martinez, Ildephonse, & alij ex nostris Thomistis, & probant dupliciti exemplo. Primum est, quando quis existens in peccato mortali facit opus moraliter bonum, v.g. dat elemosynam pauperi ex motivo misericordiae, per talem actum tendit in Deum velut in ultimum finem; quia cum elemosyna ritus facta, & quodlibet bonum morale, derivetur a Deo, ut natura ac boni honesti Auctore, ex natura sua tendit, & facit tendere hominem in Deum, ut in ultimum finem naturalem; inefficaciter tamen, & secundum quid, cum per talem actionem non deserat creaturam, seu bonum proprium & privatum, ad quod tanquam ad finem ultimum per peccatum mortale conversus est. Alterum exemplum est, quando quis existens in gratia, peccat venialiter; per peccatum enim veniale tendit in creaturam tanquam in finem ultimum, inefficaciter tamen, quia talis tendentia in creaturam, non sufficit ut illum avertat a Deo, quem respicit ut finem ultimum per charitatem: Ergo tunc habet duos ultimos fines, unum inefficaciter, aliud efficaciter volitum.

28. Nec verum est quod ait Author Theologiae mentis & cordis, nempe finem ultimum peccatoris bene agentis, & iusti venialiter peccantis, esse beatitudinem in communione, quam in omni actu incessanter inquirimus. Cum enim appetitus hominis semper tendat in bonum, & illud importet existentiam, vel saltem ordinem ad illam, non potest efficaciter ferri in rem communem, ut omnino abstractam a subiecto, sed solum in rem communem, ut in subiecto, in quo revera potest existere, vel existimatur posse existere. Unde quotiescumque homo intendit finem ultimum formalem, seu beatitudinem in communione, vult aliquem finem ultimum in particulari, applicando talem rationem felicitatis seu ultimi finis, alicui rei, seu aliquibus rebus, hoc est Deo, vel creatura, bono honesto, utili, vel delectabili, ut §. praecedenti ostendimus.

29. Objecies primo contra primam conclusionem: Homo mortaliter peccans, constituit ultimum finem in creatura, ut communiter docent Theologi contra Adriani: Sed homo potest diversa peccata mortalia, etiam disparata se habentia, committere, puta fornicationem, furum, superbiam subindeque

DE BEATITUDINE.

subindeque diversas creature inordinatae diligere: Ergo potest habere plures ultimos fines simpliciter.

30. Respondeo finem ultimum peccantis mortaliter, esse ipsummet peccatorem, aut bonum proprium & privatum ipsius, ad quod omnia quae vult ordinari, illam vero creaturam propter quam peccat mortaliter, esse duntaxat finem proximum ad quem tendit, & a quo ejus actus specificatur; unde licet illa possit esse multiplex, non tamen propterea potest habere plures ultimos fines simpliciter. Solilio est D. Thomas in 4. dist. 42. qu. 2. art. 1. ubi sic ait: *Finis ultimus in amore communabilium bonorum est ipse homo, propter quem omnia alia querit, & ideo si radix peccati accipiat ex parte ipsius peccantis, erit una, si autem sumatur ex parte eorum que propter seipsum peccans querit, erunt plures*. Sed de hoc fusus in Tractatu de peccatis.

31. Objecies secundum contra secundam conclusionem: De ratione ultimi finis est quod sit summum bonum, satiatis appetitum, & quod ad illum omnia alia ordinantur: Ergo implicat quod dentur duo ultimi fines, quavis unus appetatur inefficaciter. Consequitur parat, quia si unus consernit omnem appetibilitatem, non relinquat in alio aliquid appetendum, & si omnia debent ordinari ad unum alius etiam ad ipsum ordinatur, & sic non potest esse finis ultimus, ut supra arguebanus.

32. Respondeo, concessio Antecedente, distinguendo consequens: implicat quod dentur duo ultimi fines, in re existentes, concedo. In apprehensione hominis, nego. Itaque existentia ultimi finis repugnat existentia alterius ultimi; quia hoc effet defruere existentiam ultimi finis, de cuius ratione est, quod sit summum bonum, satiatis appetitum, & quod ad illum omnia alia ordinantur. Apprehensioni autem ultimi finis, non repugnat apprehensioni alterius ultimi imperfecti, quia apprehensioni non adeo efficax est, ut imperfectam contrariam secum non compatiatur, praesertim quando illae cognitiones sunt in diverso genere, & una est practica, & alia purè speculativa, ut contingit in proposito; nam peccans mortaliter, practice judicat ultimum finem esse bonum commutabile, & speculativè esse Deum. Ex quo intelliges rationem à priori, cur homo non possit habere duos ultimos fines efficaciter volitos; benetamen, si unus appetatur efficaciter, & alius inefficaciter; quia nimis duas volitiones efficaces, requirunt duo iudicia practica de appetibilitate utriusque finis, quae sunt incompossibilita; ad duas autem volitiones, quarum una sit efficax, & altera inefficax, sufficiunt duo iudicia, quorum unum sit practicum, & alterum speculativum, quae nullam habent inter se incompossibilitatem & repugnantiam.

CAPUT II.

De beatitudine objectiva.

1. **M**anifestum est, beatitudinem nostram obiectivam, in nullo bono creata, sed in solo Deo consistere. Tum quia ultimus finis & principium principium sibi invicem correspondent: Atqui esse principium soli Deo competit: Ergo & esse ultimum finem. Unde in Apocalypsi dicitur Alpha & Omega, Principium & Finis. Tum etiam, quia beatitudo objectiva est bonum perfecte satiativum hominis, subindeque utrius-

Pars II.

que potentiae in anima ejus existentis intellectus scilicet & voluntatis: At solus Deus potest intellectum hominis satiare, quantum ad cognitionem veri, & voluntatem ejus, quantum ad fruitionem boni: Ergo in illo solo beatitudo nostra objectiva consistit. Major constat, Minor etiam, quantum ad utramque partem, manifesta est; nam objectum intellectus est universale verum, & objectum voluntatis universale bonum: Verum autem & bonum universale in solo Deo reperitur, non vero in aliqua creatura, quae habet solum veritatem & bonitatem participatam, & ordinatam ad ipsum Deum, qui est fons totius veritatis & bonitatis: Ergo ille solus potest appetitum hominis satiare, quantum ad cognitionem veri, & fruitionem boni. Unde Augustinus lib. de moribus Ecclesiae cap. 8. *Bonorum summa nobis Deus est, Deus est nobis sumnum bonum, nec infra remanendum nobis est, nec ultra quarendum, alterum enim periculum, alterum nullum est*.

2. Eadem veritas magis declarari & illustrari potest, discurrendo per singula bona creata, quae sunt triplices generis, nimirum bona anima, quae sunt virtutes & scientiae, bona corporis, quae sunt valetudo, robur, pulchritudo, voluntas; & bona fortunae, quae sunt divitiae, honores, dignitates, & similia, & demonstrando in nullo ex illis bonis, beatitudinem nostram posse consistere. In primis ergo incipiendo à bonis fortunæ, quae sunt omnium minima, manifestum est, ea non esse beatitudinem hominis objectivam, cùm sint purè externa, homine inferiora, & ei deservientia ad vitam sustentandam, & non patienti hominis appetitum, juxta illud Eccli. 9. *Avarus non implerat pecuniam, & iuxta istud Bernardi: Non plus satiatur cor hominis auro, quam corpus aurā*. Addo quod beatitudo est bonum possessione percipiendum: divitiae autem non possessione, sed effusione, bona sunt, ut dicitur D. Thomas hic qu. 2. art. 1.

3. Idem dicendum de honoribus, dignitatibus, ac sæculariis potentia; nam haec etiam bona sunt purè externa, & humani cordis famem non satiant, sed acutant, & insuper caduca ac transitoria sunt. Exemplum sunt multi Summi Pontifices, qui nec integrum mensem, in modo nec hebdomadam integratam sui Pontificatus, numerare potuerunt. Sic Stephanus II. dies 4. Urbanus VII. dies 7. Bonifacius VI. dies 15. Cœlestinus IV. dies 17. Sisinnius dies 20. Marcellus II. dies 21. Damafus II. dies 23. Pius III. dies 26. Leo XI. dies 27. Pontificatum tenuisse, tamque brevi spatio absolvisse dicuntur. Hinc Bernardus ad Eugenium scribens, & hanc Pontificatus brevitatem illi inculcans epist. 237. sic ait: *In omnibus operibus tuis memento te esse hominem, & timor ejus qui auferit spiritum Principium, semper sit ante oculos tuos. Quantorum in brevi Romanorum Pontificum mortes tuis oculis aspexisti? Ipsi te prædecessores tui certissima & citissime decepcionis admonent, & modicum tempus dominationis eorum, paucitatem dierum tuorum nuntiet tibi*.

4. Constat etiam, beatitudinem in aliquo corpore bono non posse consistere, quia haec bona communia sunt hominibus & brutis, non in brutorum saepè reperiuntur perfectiori modo, quam in hominibus, ut vita longior, yestudo firmior, vites maiores, sensus acutiores. Idem dicendum de voluptatibus corporeis. Unde Seneca de brevitate vita, cap. 9. *Quid mibi voluptatem nominas? Hominis bonum quero, non ventris, qui peccibus ac bellis laxior est. Illa (addit. epist. 74.) cibo avidius utetur, venere non aquæ fatigantur: virum illis major*

A 3 158

*est & aquabilior firmitas : sequitur usq[ue] multo feliciora sunt homine. Addo quod beatitudo debet omnia mala excludere : voluptates autem corporeae omnia mala non expellunt, sed potius multis ariatitudinibus resperse sunt. Unde bellè ait Hugo à S. Victore, quod *Voluptas mel habet in ore, fel in corde, aculeum in dorso*. Et Boëtius lib. 3. de consol. habet hos versus:*

*Habet hoc voluptas omnis,
Stimulis agit frumenta;
Apumque par volantum,
Vbi grata mella fudit,
Fugit, & nimis tenaci;
Ferit ita corda mortis.*

5. Demum beatitudinem objectivam hominis, in bonis anima, nempè scientijs, & virtutibus, non consistere, non minus evidens est; scientiae enim naturales, sicut anima, & naturale sciendi desiderium, magis accidunt, quam extinguant; quia objecta illarum summum bonum non sunt, nec primam veritatem continent; & aliunde in illis adscendit, maximus contingit labor & afflictio spiritus, juxta illud Eccles. 1. *In multa sapientia multa est indignatio, & qui addit scientiam, addit & laborem.* Virtutes vero, earumque operationes, sunt ordinabiles ad aliquid aliud, v.g. operationes justitiae ad servandam pacem inter homines, actus fortitudinis ad victoriam & ad pacem; & sic de alijs virtutibus moralibus, quæ omnes ad hoc ordinantur, ut per eas conlervetur medium in passionibus internis, & decor in operibus externis: Ergo non possunt esse hominis felicitas, que non est ad ulteriorem finem ordinabilis. Unde Augustinus tract. de Epicureis & Stoicis cap. 8. *Non virtus animi tui facit te beatum, sed qui tibi virtutem dedit.* Et lib. 22. de civit. cap. 3. *Pramium virtutis erit ipse qui virtutem dedit.* Et alibi comparans sectam Epicureorum, Stoicorum, & Christianorum, hæc habet: *Epicurus ait: frui mea carne bonum est. Stoicus: frui mea mente bonum est. Christianus vero: mihi adhaerere Deo bonum est.*

6. His præmissis, breviter resolvenda est celebris quæstio & controversia qua versatur inter Theologos, circa beatitudinem hominis objectivam, nempè an Deus, ut unus, sit sufficiens ad nos beatificandum, ita ut si per impossibile non videretur ut trinus, hominis beatitudo subsisteret?

7. Respondeo negativè, contra Scotum, Suarez, Molinam, & alios ex Recentioribus. Ratio fundamentalis est, quia ut visio Dei sit beatifica, debet terminari ad illum ut est in se: Sed visà per impossibile essentia divina sine personis, visio Dei non terminaretur ad illum ut est in se: Ergo non esset beatifica. Minor constat; Deus enim ut est in se, non solum est unus, sed etiam trinus. Major verò probatur primò ex illo 1. Joan. 1. *Cum appauerit similes ei erimus* (scilicet in beatitudine) *quia videbimus cum sancti est.* Ubi ponderanda est causas illa quia, illa enim significat, causam seu rationem, à priori, cur visio Dei sit beatifica, esse quia terminatur ad illum ut est in se. Secundò probatur eadē. Major. Ut cognitio Dei sit perfectè beatifica, debet esse intuitiva, & non purè abstractiva: Sed cognitio Dei intuitiva, debet ad illum ut est in se terminari; quia per hoc distinguuntur cognitio intuitiva ab abstractiva, quod ista apprehendit objectum proportionaliter ad cunctum intellectus, & distinguit illud non ut est in se, sed tantum in habitudine ad ipsum intellectum;

illa verò videt & intuetur objectum, ut est in se à parte rei. Tertiò eadem Major sic ostenditur: Ut visio Dei sit beatifica, debet perfectè satiare & quietare appetitum: At nisi terminetur ad Deum ut est in se, & prout subsistit in tribus personis, non satiabit nec quietabit perfectè appetitum: Ergo ut sit beatifica, debet terminari ad Deum ut est in se, & prout subsistit in tribus Personis. Major patet, Minor probatur. Videns aliquam naturam, desiderat videre modum quo illa subsistit, & non quietatur, donec videat illum: Sed natura divina subsistit in tribus personis: Ergo nisi visio Dei terminetur ad illum, ut subsistente in tribus personis, non satiabit nec quietabit perfectè appetitum beati. Addo quod beatus videndo essentiam, connaturaliter desiderat videre proprietates cum essentia necessariò connexas: proprietates autem personales sunt ita necessariò cum essentia connexa, ut sint de conceptu quidditativo Divinitatis, ut in Tractatu de Trinitate demonstravimus: Ergo beatus videndo essentiam, connaturaliter desiderat illas videre, & per consequens non potest ejus appetitus perfectè satiari, nisi illas videat. Addo etiam, quod beatitudo nostra est participatio divina felicitatis: Deus autem non esset perfectè beatus, si per impossibile seipsum cognosceret ut unum, & non ut trinum, quia talis cognitio non esset perfectissima, ut potè nec intuitiva, nec comprehensiva: Ergo pariter, si Deus à nobis cognosceretur ut unus & non ut trinus, talis cognitio non esset nostra beatitudo. Unde Joan. 17. dicitur: *Hoc est vita aeterna, ut cognoscant te Deum verum, & quem misisti Iesum Christum.* Ubi pro objecto vita seu felicitatis aeterna, affigatur Pater & Filius, qui cum se invicem amore infinito diligunt, non possunt ut sunt in se videri, nisi patiter videatur Spiritus Sanctus, qui hujus mutui ac infiniti amoris est fructus & terminus.

8. Objicies primò: Essentia beatitudinis consistit in hoc quod sit visio & consecratio summi boni: Sed visà divina essentia, tametsi non viderentur personæ homo videret & consequeretur summum & infinitum bonum, cum relationes nullam addant bonitatem & perfectionem ad essentiam, ut in Tractatu de Trinitate docuimus: Ergo visà essentia sine Personis, beatitudo nostra subsisteret.

9. Respondeo distinguendo majorem: Essentia beatitudinis consistit in hoc quod sit visio & consecratio summi boni, eo modo quo est in se, concedo majorem. Sine tali modo, nego majorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Solutio patet ex supra dictis: Visio enim Dei non habet quod sit beatifica, ex præciso conceptu visionis & consecrationis summi boni, sed ex conceptu visionis & consecrationis Dei, ut est in seipso, quia sub hoc tantum conceptu est cognitio intuitiva, & quietativa appetitus beatorum, ut supra ostensum est. Unde sicut in sententia Adversariorum, notitia abstractiva quidditatis & essentiae Dei, non foret beatifica; quia etsi esset cognitio summi boni, non tamen esset cognitio illius ut est in se: ita in nostra, visio divina essentiae absque personis, non foret beatifica; quia licet terminaretur ad summum bonum, non tamen prout est in se, cum de facto natura divina in tribus personis subsistat & existat.

10. Objicies secundò: Relations non sunt de essentia objecti formalis & primarij nostræ beatitudinis: Ergo licet non viderentur, beatitudo tamen nostra subsisteret. Consequens videtur manifesta: Antecedens verò docetur à nostris Thomistis

DE BEATITUDINE

Thomistis in tractatu de visione beatifica, & patet quia visio beatifica est participatio divina intellecciónis, subindeque habet idem objectum formale & primarium: objectum autem formale & primarium, tam motivum quam terminativum divinæ intellecciónis, est divina essentia, ut ab attributis & relationibus virtualiter distincta, ut in Tractatu de scientia Dei cap. 1. ostensum est: Ergo & visionis beatificæ.

11. Respondeo negando Antecedens, licet enim relations non sint objectum formale & primarium nostræ beatitudinis, ratione sui, non sunt ramen objectum secundarium, sed pertinent ad objectum primarium, ut modi illius essentiales; unde repugnat videri essentiam divinam sine personis, & illis non visis essentiam beatitudinis subsistere; sicut repugnat corpus coloratum videri oculo corporeo, nisi sit extensus, & figuratum, quia sensibile commune modificare debet sensibile proprium.

12. Dices, relations divinae non sunt de quidditate Dei, ut est primum principium, etiam ut modi essentiales illius, alias naturaliter ex creaturis cognitis posset cognosci Trinitas Personarum: Ergo nec sunt de essentia illius, prout est ultimus finis, & beatitudo nostra objectiva, etiam ut modi ejus essentiales. Antecedens patet, Consequens verò probatur ex eo quod sub eadem ratione Deus est ultimus finis, & primum principium creaturarum.

13. Respondeo, concessio Antecedente, negando Consequentiam, & probationem illius. Licet enim illud quod est primum principium, sit etiam ultimus finis beatificans, non tamen per illam eandem rationem constituitur beatificans, quia constituitur primum principium; nam constituitur in ratione primi principij per omnibotentiam, vel creationem, quæ convenit Deo secundum se, ut præintelligit relationibus & personis: in ratione verò ultimi finis beatificantis constituitur per visionem essentia sua, ut est in se: unde cum illa non possit ut est in se videri, sine relationibus, & personis in quibus subsistit & existit, illæ sunt de essentia & quidditate Dei, ut habet rationem ultimi finis beatificantis, ut modi illius essentiales.

CAPUT III.

De essentia beatitudinis formalis.

1. Explicata beatitudine objectiva, superest ut formalem, quia est illius possessio seu affectio, declaremus, & in quo actu essentialiter illa consistat, seu per quam operationem beati Deum ut summum bonum, & finem ultimum beatificantem possideant, explicemus.

§. I.

Pramittenda ad resolutionem hujus celebrativa questionis.

Quatuor ut certa, & ab omnibus ferè hujus temporis Theologis utanmitem recepta, præsupponenda sunt. Primum est, hominem per incretam Dei visionem sibi unitam non posse beatificari. Ratio fundamentalis est, quia beatitudo formalis est operatio vitalis, quia beatus in actu secundo vivit, juxta illud Joan. 17. *Hoc est vita aeterna, ut cognoscant te Deum verum.* Sed implicat

beatum vivere in actu secundo per visionem incretam Dei: Ergo & per illam beatificari formaliter. Major constat, minor probatur. Vita actualis debet convenire viventi ab intrinseco, vel per identitatem, qualiter contingit in Deo, qui vivit in actu secundo per actum sibi omnino identificatum; vel per egressionem effectivam ab illo, qualiter contingit in vita actuali creata: Sed divina intellectio nequit intellectui creato convenire ab intrinseco illo ex his modis, cum in utroque maxima imperfectione importetur: Ergo omnino repugnat intellectum creatum per illam constitui viventem in actu secundo.

2. Secundò supponendum est, beatitudinem non consistere in illapsu speciali Dei in essentiam animæ, quo anima substantialiter sanctificetur, deificetur, & quodammodo in Deum transformetur, sicut ferrum candens in ignem, & diaphantum in lucem, ut docet Henricus Gandavensis quolibet. 13. quæst. 12. Probatur hæc suppositio: Cum Deus non sit præsens rebus nisi per operationem, ut in Tractatu de attributis cap. 9. ostendimus, non potest habere specialem præsentiam & illapsum in essentiam animæ, nisi producendo vel conservando in ea formam aliquam vel qualitatem supernaturalem, quæ non potest esse alia quam gratia sanctificans, quæ sola residet in essentia animæ: Sed hic illapsus non est beatitudo formalis, alias omnes iusti essent beati: Ergo beatitudo non consistit in illapsu Dei in essentiam animæ.

3. Confirmatur: Per beatitudinem formalis Deum consequimur, possidemus, ac tenemus, unde beati comprehensores dicuntur: per operationem verò & illapsum Dei in animam, non tenemus & possidemus Deum, sed potius ille nos tenet, ac possidet, ut patet de illapsu immensitatis quo Deus singulis rebus est præsens; per illum enim Deus omnia continet & portat verbo virtutis suæ, ut ait Apostolus ad Hebreos 1. Ergo beatitudo formalis non consistit in illapsu Dei in essentiam animæ.

4. Tertiò supponendum est, formalem beatitudinem, non in aliquo per modum actus primi, sed in actu operatione consistere. Quod probatur hac ratione D. Thomæ h[ab]it. qu. 3. artic. 2. Beatitudo formalis est ultima hominis perfectio: Sed ultima hominis perfectio non est actus primus, sed operatio & actus secundus: Ergo beatitudo formalis in operatione consistit. Major constat, nam si beatitudo non esset ultima hominis perfectio, non perfectè satiaret ejus appetitum, adhuc enim apparet ulteriore perfectionem. Minor etiam videtur certa, Tum quia actus primus ad secundum ordinatur, quod est contra rationem ultime perfectionis. Tum etiam, quia cum Deus sit actus purissimus, & omnis potentialitas expers, homo magis illi assimilatur per operationem, & actum secundum, quam per habitum, vel actum primum, subindeque majorem perfectionem consequitur,

5. Quartò supponimus, hanc operationem, in qua beatitudo formalis consistit, elici ab ipso beato, & ab illo effectivè procedere; imò implicare contradictionem, quod beatus videat Deum per actionem à se non elicitan, & à Deo immediate productam.

6. Prima pars, quæ est contra Nominales, constat ex dictis in prima suppositione, nam operatio illa in qua beatitudo formalis consistit, est actus vitalis: de ratione autem actus vitalis est quod procedat à principio intrinseco & vitali: Ergo